

Учебно съдържание по сертификационна програма CIA – част I, II, III

CIA Част 1

I. Задължителни указания (35-45%) – Експертно ниво

A. Дефиниция на вътрешния одит

1. Определяне на целта, правомощията и отговорностите на вътрешния одит.

Б. Етичен кодекс

1. Спазване и насърчаване съответствието с Етичния кодекс на The IIA

В. Международни стандарти за професионалната практика по вътрешен одит

1. Съответствие с присъщите стандарти
 - а. Установяване дали целта, правомощията и отговорностите на вътрешния одит са ясно документирани/ одобрени.
 - б. Установяване дали целта, правомощията и отговорностите на вътрешния одит са сведени до знанието на клиентите по ангажиментите.
 - в. Демонстриране на разбиране за целта, правомощията и отговорностите на вътрешния одит
2. Запазване на независимостта и обективността.
 - а. Насърчаване на независимостта
 - 1) Получаване на разбиране за организационната независимост.
 - 2) Отчитане на значимостта на организационната независимост.
 - 3) Установяване дали вътрешният одит е правилно структуриран така, че да може да постигне организационна независимост.
 - б. Насърчаване на обективността
 - 1) Въвеждане на процедури за насърчаване на обективността.
 - 2) Оценяване на индивидуалната обективност.
 - 3) Запазване на индивидуалната обективност.
 - 4) Отчитане и намаляване на ефекта от накърняване на независимостта и обективността.
3. Установяване дали необходимите знания, умения и квалификации са налични.
 - а. Получаване на разбиране за знанията, уменията и квалификации, които вътрешният одитор трябва да притежава.
 - б. Идентифициране на знанията, уменията и способностите, необходими за изпълнение на отговорностите на вътрешния одит.
4. Развиване и/или натрупване на знанията, уменията и способностите, необходими за работата на вътрешния одит.
5. Полагане на професионална грижа.
6. Насърчаване на непрекъснато професионално развитие.

- a. Разработване и прилагане на план за непрекъснато професионално развитие на служителите на вътрешния одит.
 - б. Подобряване на индивидуалните способности чрез непрекъснато професионално развитие.
7. Насърчаване на осигуряването на качество и усъвършенстване на вътрешния одит.
 - a. Въвеждане и прилагане на програма за осигуряване на качеството и усъвършенстване.
 - б. Наблюдение върху ефективността на програмата за осигуряване на качеството и усъвършенстване.
 - в. Докладване на резултатите от програмата за осигуряване на качеството и усъвършенстване пред Съвета или друг управителен орган.
 - г. Изпълнение на процедури за осигуряване на качеството и даване на препоръки за подобряване работата на вътрешния одит.

II. Вътрешен контрол / Риск (25-35%) – Основни познания

A. Видове контрол (напр. превантивен, разкриващ и т.н.)

Б. Управленски контролни техники

В. Рамки за вътрешен контрол – характеристики и употреба (напр. COSO, Cadbury)

1. Разработване и въвеждане на рамка за вътрешен контрол в организацията

Г. Алтернативни рамки за вътрешен контрол

Д. Основни понятия и концепции за риск

Е. Риск от измами

1. Видове измами
2. Индикатори за измами (червени знамена)

III. Извършване на одитен ангажимент – одитни техники и инструменти

A. Техники за събиране и анализ на данни

1. Преглед на предишни одитни доклади и други подходящи документи като част от предварителното проучване по ангажимента;
2. Разработване на контролни листи (чек-лист)/ въпросници за състоянието на вътрешния контрол като част от предварителното проучване по ангажимента;
3. Провеждане на интервю като част от предварителното проучване по ангажимента;
4. Прилагане на наблюдението като техника за събиране на данни;
5. Идентифициране на ключови рискове и контроли
6. Извадки (методи за формиране на статистически извадки, нестатистически (извадки по преценка), разкриващи извадки, техники за статистически анализ)

Б. Анализ и интерпретация на данни

1. Използване на компютърни одитни техники и инструменти (напр. data mining and extraction, continuous monitoring, automated work papers, embedded audit modules)
2. Извършване на анализ на взаимосвързани данни
3. Използване на аналитични процедури (напр. оценка на коефициенти, анализ на отклоненията, тренд анализ и т.н.)
4. Бенчмаркинг
5. Формиране на заключения

В. Представяне на резултати

1. Представяне на резултатите от одитните тестове;
2. Формиране на предварителни заключения за контролите

Г. Документация/ Работни документи

1. Разработване на работни документи

Д. Графично представяне на процеси, вкл. Флоучарт

Е. Оценка на уместност, достатъчност и надеждност на одитни

1. Идентифициране на потенциални източници на доказателства
-

СИА Част 2

I. Управление на функцията по вътрешен одит (40-50%)

А. Стратегическа роля на вътрешния одит

1. Инициира, управлява, катализатор на промяната
2. Изграждане и поддържане на контакти с други служители в организацията и Одитния комитет
3. Подобрява процесите
4. Оценява и насърчава изграждането на благоприятен етичен климат
 - а. Провеждане на разследване и даване на препоръки за решаване на жалби, свързани с етиката/ съответствието.
 - б. Поддържане и управление на политика за бизнес поведение в организацията (напр. конфликт на интереси).
5. Информира висшето ръководство и Съвета за водещите практики в управлението, управлението на риска, контрола и осигуряването на съответствие.
6. Комуникира периодично ключови показатели за изпълнение на дейността по вътрешен одит с висшето ръководство и Съвета.
7. Координиране на работата на вътрешния одит с тази външните одитори, държавните надзорни органи, другите функции в рамките на организацията, предоставящи увереност.
8. Оценява адекватността на системата за измерване на изпълнението и постигане на корпоративните цели (основни познания)

Б. Оперативна роля на вътрешния одит

1. Изготвяне на политики и процедури за планиране, организиране, направляване и мониторинг на дейността по вътрешен одит
2. Преглед на ролята на вътрешния одит по отношение рамката за управление на риска
3. Направляване на административната дейност на отдела по вътрешен одит (напр. бюджетиране, човешки ресурси)
4. Интервюиране на кандидати за позиции в отдела по вътрешен одит
5. Докладване на ефективността на процеса по управление на риска на висшето ръководство и Съвета;
6. Докладване на ефективността на рамките за вътрешен контрол и управление на риска;
7. Поддържане на ефективна програма за осигуряване на качеството и усъвършенстване

В. Изготвяне на план, базиран на оценката на риска

1. Използване на познанията за пазарните условия, продуктите, индустрията за идентифициране на източниците на потенциални ангажименти
2. Използване на рамка за оценка на риска за идентифициране на източниците на потенциални ангажименти (напр. одитна вселена, изисквания за честота на одитния цикъл, законови изисквания)
3. Изготвяне на рамка за оценка на риска
4. Подреждане и потвърждаване на рисковете по важност с цел приоритизиране на одитните ангажименти в одитния план
5. Идентифициране на потребностите от ресурси на вътрешния одит за изпълнение на одитния план.
6. Комуникиране на области със значителен риск и получаване на одобрение от Съвета за годишния одитен план
7. Видове одитни ангажименти
 - а. Ангажименти за предоставяне на увереност
 - а.1 Самооценка на риска и контрола
 - а.2 Одит на трети страни и одит по договор
 - а.3 Одит за оценка на качеството
 - а.4 Ангажименти за преглед на състоянието
 - а.5 Одит на сигурността
 - а.6 Одитни ангажименти за личната неприкосновеност
 - а.7 Одит на изпълнението на организацията (ключови индикатори за изпълнение)
 - а.8 Операционен одит (ефикасност и ефективност)
 - а.9 Финансови одити
 - б. Одитни ангажименти за оценка на изпълнението
 - в. Ангажименти за консултиране
 - в.1 Обучение по вътрешен контрол
 - в.2 Графично представяне на бизнес процесите
 - в.3 Бенчмаркинг
 - в.4 Преглед на разработването на системи
 - в.5 Дизайн на система за измерване на изпълнението

II. Управление на отделен одитен ангажимент (40-50%)

A. План на одитните ангажименти

1. Определяне на одитните цели/критерии и обхват
2. Планиране на ангажименти с цел осигуряване идентифицирането на ключовите рискове и контроли
3. Извършване на детайлна оценка на риска за всяка одитирана област (приоритизиране или оценка на фактори за риска и контрола)
4. Определяне на одитните процедури и изготвяне на работна програма за изпълнение на ангажимента
5. Идентифициране на потребностите от ресурси на вътрешния одит за изпълнение на ангажимента;
6. Изготвяне на работен график за ефективно разпределение на времето

Б. Надзор върху работата по ангажимента

1. Даване на насоки/ Надзор върху отделните ангажименти
2. Изграждане на взаимоотношения и работа с други по споделени цели
3. Координиране и разпределение на задачите между членовете на одитния екип от РВО
4. Преглед на работните документи
5. Провеждане на заключителна среща
6. Извършване на оценка изпълнението на членовете на одитния екип

В. Комуникиране на резултатите от ангажимента

1. Инициране на предварителна комуникация с одитните клиенти;
2. Междинна комуникация
3. Предоставяне на препоръки, когато е уместно
4. Изготвяне на одитен доклад или друга форма за комуникиране на резултатите
5. Одобряване на докладите по ангажимента
6. Определяне на разпространението / адресатите на доклада
7. Отговор на ръководството относно одитния доклад
8. Докладване на резултатите на подходящите страни

Г. Мониторинг на резултатите от ангажимента

1. Идентифициране на подходящи методи за мониторинг на резултатите от ангажимента
2. Мониторинг на резултатите от ангажимента и провеждане на подходящ последващ контрол (follow-up) от дейността по вътрешен одит
3. Извършване на последващи проверки и докладване за мерките, предприети от ръководството, в изпълнение на препоръките от вътрешните одитори
4. Периодично докладване на значими въпроси в резултат на одитните ангажименти на висшето ръководство и Съвета

III. Риск от измами и свързаните с това контроли (5-15%)

- А. Отчитане на потенциалния риск от измами и идентифициране на видовете измами, свързани с одитираната област, по време на планирането на одитния ангажимент
 - Б. Определяне дали риска от измами изисква специално отношение при извършване на одитния ангажимент
 - В. Определяне дали е необходимо разследване относно подозренията за измама
 - Г. Преглед на процесите и контролите, насочени към предотвратяване на измами и предоставяне на препоръки за подобрения
 - Д. Определяне на подходящи одитни тестове за разкриване на измами
 - Е. Поддържане ниво на осведоменост и съзнание по отношение на измамите и насърчаване съобщаването на нередности
 - Ж. Техники за разследване – Основни познания
3. Форенсик одит – Основни познания
-

СИА Част 3

I. Управление / Бизнес етика (5-15%)

- А. Корпоративни/ Организационни принципи на правление – (Експертно ниво)
- Б. Опазване на околната среда и гаранции за безопасност
- В. Корпоративна социална отговорност

II. Управление на риска (10-20%)- Експертно ниво

- А. Техники за управление на риска
- Б. Употреба на рамки за риск

III. Организационна структура/ Бизнес процеси и риск (15-25%)

- А. Приложение на концепциите за риск и контрол в различни организационни структури
- Б. Видове структури (напр. централизирани/ децентрализирани)
- В. Схема на бизнес-цикъла за различни дейности (напр. снабдяване, продажби, управление на доставките и т.н.)

Г. Анализи на бизнес процеси (напр. напр. анализ на потока от работа и управление на "тесните места", теория на ограниченията)

Д. Управление на запасите – техники и концепции

Е. Електронни парични разплащания(EFT)/ Електронен обмен на данни (EDI)/ Електронна търговия

Ж. Жизнен цикъл на бизнес развитието

З. Рамка на Международната организация по стандартизация (ISO)

И. Аутсорсинг на дейности

IV. Комуникация (5-10%)

А. Комуникация

Б. Взаимоотношения със заинтересованите страни

V. Управленски/ Лидерски принципи (10-20%)

А. Стратегическо управление

1. Глобални аналитични техники
 - а. Структурен анализ на отраслите
 - б. Конкурентни стратегии (напр. Модел на Портър)
 - в. Конкурентен анализ
 - г. Сигнали на пазара
 - д. Развитие на отрасъла
2. Отраслова среда
 - а. Конкурентни стратегии, отнасящи се до:
 1. Разокъсани отрасли
 2. Нововъзникващи отрасли
 3. Западащи отрасли
 - б. Конкуренция в глобалните индустрии
 1. Източници/ Препяждствия
 2. Развитие на глобалните пазари
 3. Стратегически алтернативи
 4. Тенденции, влияещи върху конкуренцията
 - в. Стратегически решения
 1. Анализ на стратегиите за интеграция
 2. Разширяване на капацитета
 3. Навлизане в нов бизнес
 - г. Прогнозиране
 - д. Управление на качеството (напр. TQM, 6 Sigma)

- е. Анализ на решенията

В. Организационно поведение

1. Организационна теория (структури и конфигурации)
2. Организационно поведение (напр. мотивация, влияние на структурирането на отговорностите и задълженията, на, възнагражденията, работните графици)
3. Динамика на групата (напр. етапи на развитие, организационни политики, ефективност)
4. Човешки ресурси (управление и оценка на индивидуалното представяне на служителите, надзор, фактори на средата, които влияят върху представянето, източници за набиране на персонал, обучение и развитие)
5. Приложение на концепциите за риск и контрол в различни стилове на управление
6. Изпълнение (измерване на продуктивност, ефективност и т.н.)

Г. Управленски умения/ Лидерски стилове

1. Лидерство, вдъхновение, менторство, направляване на хората, изграждане на съпричастност към организацията
2. Създаване на групова синергия при изпълнение на колективни цели
3. Изграждане на екипи (Team-building) и оценяване на екипното представяне

Д. Управление на конфликти

1. Решаване на конфликти (напр. конкуренция, сътрудничеството, компромис)
2. Умения за водене на преговори
3. Управление на конфликти
4. Преговори, които допринасят за добавянето на стойност

Е. Управление на проекти / Управление на промените

1. Управление на промените
2. Техники за управление на проекти

VI. IT / Business Continuity (15-25%)

А. Сигурност

1. Физическа сигурност/ Сигурност на системата (напр. програми за компютърна защита (firewalls), контрол на достъпа)
2. Защита на информацията (вируси, защита на лични данни)
3. Автентификация
4. Криптиране

Б. Разработване на приложения

1. Компютърна обработка от краен потребител
2. Контрол на промените (експертно ниво)
3. Методология за разработване на системи (експертно ниво)
4. Разработване на приложения (експертно ниво)
5. Разработване на информационни системи

В. Инфраструктура на информационните системи

1. Работни станции
2. Бази данни
3. Контролни рамки (напр. eSAC, COBIT)
4. Функционални области на IT операциите (напр. напр. дейността на центъра за обработка на данни)
5. Софтуер за планиране на ресурсите за цялата организация (ERP) - напр. SAP R/3
6. Данни, гласови данни и мрежови комуникации и връзки за обмен на данни (напр. LAN, VAN и WAN)
7. Сървър
8. Лицензиране на софтуера
9. Мейнфрейм
10. Операционни системи
11. Уеб инфраструктура

Г. Непрекъсваемост на бизнеса

1. IT план за възстановяване от бедствия и аварии

VII. Финансово управление (13-23%)

А. Финансово счетоводство и финанси

1. Основни концепции и фундаментални принципи на финансовото счетоводство – (предписания, термини, взаимоотношения) (експертно ниво)
2. Концепции на финансовото счетоводство – междинно ниво (напр. облигации, лизинг, пенсии, нематериални активи, проучване и развойна дейност)
3. Концепции на финансовото счетоводство – висше ниво (напр. консолидация, съдружия, сделки с чуждестранна валута)
4. Анализ на финансовите отчети (напр. коефициенти)
5. Видове дълг и капитал
6. Финансови инструменти (напр. деривати)
7. Управление на паричните потоци
8. Модели за оценка
9. Оценка на бизнеса
10. Оценка на материални запаси
11. Оценка на себестойността на капитала
12. Данъчни схеми

Б. Управленско счетоводство

1. Общи концепции
2. Система за определяне на себестойността (напр. на база производствени дейности (activity-based), стандартна себестойност)
3. Концепции за разходите (напр. пълна себестойност, променливи и постоянни разходи)
4. Относими разходи
5. Анализ на съотношението себестойност-обем на продукцията-печалба
6. Трансферно ценообразуване
7. Счетоводно отчитане според отговорностите (Responsibility accounting)

8. Оперативен бюджет

VIII. Глобални бизнес среди (0-10%)

А. Икономическа/ Финансова среда

1. Сравняване и разграничаване между глобални, многонационални, международни и регионални условия
2. Изисквания за навлизане в глобалния пазар
3. Създаване на организационна адаптивност
4. Управление на обучението и развитието.

Б. Културна/ Политическа среда

1. Балансиране между глобалните изисквания и местните императивни разпоредби
2. Глобални принципи и разбирания (характеристики на личността/компетенции)
3. Източници и методи за управление на сложни и противоречиви ситуации.
4. Управление на екипи, чиито членове принадлежат към различни култури

В. Правна и икономическа среда – основни концепции (напр. договори)

Г. Влияние на изискванията на законодателството и бизнес регулациите (напр. законодателство, свързано с търговията)